

№ 1—2

Січень 1920 р

Просвітянин Кооператор

Кооперативно-Культурно-
Просвітній журнал

Виходить 2 рази на місяць

Видає тов-во „Просвітянин-Кооператор“

Редакція і контора: Ромен. ул. Толстого, Союз-Банк.

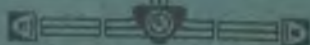
Друкарня Союз-Банку

- 1) *Від Родарца*
- 2) *Іааєв—Вірші*—Час
По віршу М. Вороного
- 3) *Оскар Уайльд*—Соловей і троянда
(переклад *О. Т.-к*) Судилище
- 4) *В. Сазонов*. Культурно-просвітня робота кооперації в 1918 р. (продовження)
- 5) *Горушкін*. Про „сетлементи“
- 6) *С. Русова* Про національну школу
- 7) *М. Грушевський* Як виникли назви „Україна“, „український“
- 8) *В. Івченко* Борис Грінченко (закінчення)
- 9) *Лютень*. „Циганська віра“
- 10) *М. А.* Політичні події на Україні в 1919 році
- 11) *М. Хуторянський*—Економічне життя на Україні в минулому році
- 12) *К. І.*—„Приизалясь“ до кооперації
- 13) *Т. Ч.* Кооперативні спекулянти
- 14) *Ганчев*. Завдання Українського Кооперативного Страхового Союзу
- 15) *М. Ковальський* Про паіовий капігал Українського Кооперативного Страх. Союзу
- 16) *Ген. Імшенецький* Про паі в споживчому товаристві
- 17) *Інструктор* До чергових Загальних зборів членів у Кредитових Товариствах
- 18) *Т. Ч.* Організація філій Роменського Союзу

ПО УКРАЇНІ
Життя і кооперативних центрів
ПО НАШОМУ КРАЮ
Повітовий з'їзд Просвіт
З життя Глинської Просвіти
КООПЕРАТИВНЕ ЖИТТЯ
Збори уповноважених Союзу
Споживчих Товариств.
Збори Уповноважених Роменського Союзу Кредитов. Кооперативів
ПО ТОВАРИСТВАХ
Медвежівське кредитове товариство
ПРО НОВІ КНИЖКИ

До авторів і дописувачів.

Редакція просить авторів і дописувачів писати популярною народною мовою, чітко, без виправок на одній сторінці листа, залишаючи по краях листа вільні поля для виправок.

Редакція приймає оригінальні статті і дописи з місцевого життя відділам кооперації і культурно-просвітнім справам.

Редакція виплачує за статті від 1 до 2 карб. рядок, коли автор зазначає бажання одержати гонорар.

Не прийнятий матеріал зберігається в редакції 2 місяці і повертається на кошти автора.

Нібелунгів", „Гайавати“, „Калевали“ й багатьох інших художніх перлів, які повинні бути доступними нашому народові, повинні дати йому змогу розуміти душі інших, близьких і далеких, народів, а на такому обопільному розумінні далеко краще встановиться братерство народів, а ніж шляхом тих або інших, торговельних чи дипломатичних договорів.

Крім того повинна бути складена ціла серія підручників зя для різних шкільних ступенів, підручників складених в повній відповідальности з вимогами науки і в як найдоступнійшій для українського учня формі.

Жниво велике, незаймана ще наша золотиста нива, потрібні працездатні жєнці, потрібен щирий підйом українського громадянства. Адже ж будується не якийсь тимчасовий міст чи гостиниця для приїзжих, приступаємо до будови вічно-прекрасного храму науки, храму правди; це народня школа, в яку український нарід внесе всі свої віками незібрані скарби, через яку він вступить до безпосереднього духовного з'язку з світовою наукою, з світовим мистецтвом, з якої він вийде озброєний моральним відродженням, знанням і піде поруч з іншими народами-братами творити все-світнє життя, вносити свою жертву в світову скарбницю культури й знання.

Щирокий і світлий виднокруг за для наближення до нього українського народу—в кого з нас не з'явиться сила, впертість, воля й знання? Камінь за каменем будемо збирати й зносити матеріял: треба творити й організовувати не що небудь, а нову національну українську школу, на основі відомих принципів педагогіки і всесвітніх громадсько-культурних ідеалів.

(У. Ж.)

М. Грушевський

Як виникли назви „Україна“, „Український“

Українське наймення зовсім не було нав'язане українському суспільству. Термін цей дуже старий—він ще XII—XIII століттях вживався в сучасній Україні для відзначення земель, які лежали зкраю; пізніш, з XVI ст., ця назва спеціалізується за для українського Подніпров'я, і в міру того як цей край під охороною козацтва (приймавшого на себе з початком XVII століття ролю виразників і оборонців національних інтересів ставав так би мовити цітаделлю, осередком національного ук-

раїнського життя,—термін „український“ набуває рядом з старим, чисто-географічним, більш широке значіння з тенденцією стати терміном національним. Уже в актах часів Хмельницького (навіть в московських дипломатичних) поруч з відродженням старим, історичним назвиском „Малой Россії“ ми зустрічаємо й «Україну», «українців» в новому значінні. Рішальним фактором для нового українського життя безумовно була поезія Шевченка, яка прийняла виключно термін «український» в загально національному значінні, яка закріпила його в цілому ряді високих, прекрасних рядків, які глибоко запали в душу українського народу:

«Світе тихий, краю милий,
Моя Україно,
За що тебе сплюндрували,
За що, мамо, гинеш? (1843 р.)

Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що прокляну святого Бога,
За неї душу погублю“ (1847 р.)

При тому значінні, яке придбала поезія Шевченка в розвитку громадської й національної свідомості серед українського суспільства, напевне, досить було б і однієї за [для того, аби остаточно вирішити це термінологічне питання, коли б навіть за терміном „український“ не було ні тієї багатомітової історії, про яку я зараз згадував, ні творів книжного письменства та народньої поезії (в яких термін український те ж з давних давен придбав собі право громадянства), ні традиції найбільш героїчних ментів з історії українського народу, нерухомих зв'язаних з українським найменням (славетний гімн XVII ст. „Та не буде ліпше, та не буде краще, яку у нас на Україні“)

Це виникло тим легше, бо термін „малорусский“, „южно-русский“, не був розповсюдженим серед народу; „русский“ тут, звичайно, розуміється, як великорос інакше «кацап»; з терміном „малорусский“, „малорос“ в решті зв'язалось уявлення несерьозного відношення до змісту цього розуміння і тому він придбав подекуди такий характер, як великоруське назвиско «хохол»... „хохлацький“.

Лише на Україні австрійській держався серед народу й суспільства термін «русь», „русин“, в значінні місцевої південної Русі (тоді як для великороса існувала назва москаль російнин), він вживався тако ж і офіційально в польській формі

Rusin в німецькій Ruthene, Ruthenisch. В офіціальному вживанні термін руський залишився тут до самої війни, але в письменстві, в культурній обіідности він те ж есе більше й більше усовується перед українським найменням, яке з'явилося зі східної російської України змісті з впливом письменства східно українського відродження. І тут рішуче значіння мали твори Шевченка, це національне евангеліє галицьких українців. Принятте українського наймення для галицького суспільства було сімволом найтіснішого приєднання до українського відродження; з другого боку—воно хотіло прийняттям цього терміну покласти кінець тому жонгльоруванню розуміннями, яке виробилась на ґрунті старої термінології. Споконвічний руський українець (ожнорус) підмінилось новим руський—общерос (великоросс), і це давало привід за для всяких невмісних і навмісних непорозумінь. Зразки такого жонгльорування можна було бачити в часи недавньої окупації Галичини: іноді не розуміючи, іноді—дуже гарно розуміючи в чому річь, ріжні особи хватались за той факт, що місцеве населення й до сього часу зве себе „русским“ і приводили його як доказ, що воно не приймеє «української пропаганды», що воно прагне до російського єднання й т. д., але це населення під своїм „русским“ йменем в дійсности розуміє справді те, що ми звемо українським; воно почуває свою осібіість від нашого „руського“, його руська мова, якою він говорить, яку він бажає мати в школі, в церкві,—це українська, малоруська, яка хоче, лише не великоруська мова; його руська віра—унія, а не православна віра. «Ні, раз населення почуває себе руським, то й мова, школа його мусять бути руськими, його вірою повинна бути споконвічна православна віра, й необхідно всякими засобами провести його до цієї останньої т. ін.» В більш згущеному виглядові тут прийшлося зустрінутись з тою мішаниною розумінь, котрої як раз впілкувалася уникнути галицька інтелігенція, приймаючи замість старої нову українську національну назву.

Під кінець скажемо, що питання про здатність чи нездатність українського наймення власне—одна порожня балаканина; «питання» полягає в прийятті чи неприятті факту істнування української народности, українського руху, українських традицій. Ніяка назва не задовольнить тих, хто цього факту не хоче прийняти, й ніякий термін не залякає людей, які щиро чіпляються з ним—з прямуванням до національного самовизначення, до свобідного розвитку великих і малих народів. (У Ж.)

2-й рік видання

Приймається передплата на кооперативно-культурно-просвітній журнал
на 1920-й рік

„Просвітянин-Кооператор“

Журнал виходить двічі на місяць розміром 48 сторінок.

„Просвітянин-Кооператор“—єдиний в нашому краї орган по кооперації і культурно-просвітнім справам.

Всі кооперативи і Просвіти повинні виписувати і розповсюджувати свій журнал.

Ціна на 3 місяці	120	карб.
на місяць	40	„
окреме число	25	„

Видає т-во „Просвітянин-Кооператор“.

Адреса контори і редакції: м. Ромен, на Подтавщині ул. Толстого. д. Союз-Банка

Редакція відкрита щодня, крім свят від 10 до 3 годин дня

Редактор приймає в поєдідок, середу і п'ятницю від 2 до 3 годин дня

7. 11. 1924
№ 2487
20. 2. 88

Ціна 40 карб.